

EUROPEAN UNION

**EU
MISSIONS**

ADAPTATION TO CLIMATE CHANGE

**Gør det selv-manual om
inddragelse af interessenter
og borgere i klimatilpasning,
herunder værktøjer, god praksis
og erfaringer**

INDHOLD

INDDRAGELSE AF INTERESSETER OG BORGERE I KLIMATILPASNING.....	4
TRIN 1: FORBEREDELSE AF TILPASNINGSINDSATS	8
TRIN 2, 3 OG 4: VURDERING AF KLIMARISICI OG -SÅRBARHEDER OG IDENTIFIKATION, VURDERING OG UDVÆLGELSE AF TILPASNINGSMULIGHEDER	18
TRIN 5: IMPLEMENTERING AF TILPASNINGSPOLITIKKER OG -TILTAG.....	24
TRIN 6: MONITORERING, EVALUERING OG LÆRING	30

Forfattere: Marianne Wehbe¹, Gloria Salmoral¹,
Manuel Bea¹, Elena López-Gunn¹, Richard J. Smithers².

¹ Icatalist, ² Ricardo

E-mail: info@mip4adapt.eu

Manuskript opdateret i marts 2025

Citer venligst dette dokument som Wehbe, M., Salmoral, G., López-Gunn, E., M. & Smithers, R.J. 2024. Gør det selv-manual om indragelse af interessenter og borgere i klimatilpasning, herunder værktøjer, god praksis og erfaringer. Marts 2025. EU's mission om tilpasning til klimaforandringer. Den Europæiske Union, Bruxelles.

Ansvarsfraskrivelse

Dette dokument afspejler kun forfatterens synspunkter, og Europa-Kommissionen er ikke ansvarlig for den brug, der måtte blive gjort af de oplysninger, det indeholder. Anerkendelse af tidligere offentliggjort materiale og af andres arbejde er sket gennem passende henvisning, citat eller begge dele. Genbrug er tilladt under forudsætning af, at kilden angives, og at dokumentets oprindelige betydning eller budskab ikke forvrænges.

Europa-Kommissionen er ikke ansvarlig for eventuelle konsekvenser af videre anvendelse. Politikken for videre anvendelse af Europa-Kommissionens dokumenter er gennemført ved Kommissionens afgørelse 2011/833/EU af 12. december 2011 om videreanvendelse af Kommissionens dokumenter (EUT L 330 af 14.12.2011, s. 39).

Alle billeder © Den Europæiske Union, medmindre andet er angivet.

Den Europæiske Union, 2025

INDDRAGELSE AF INTERESSETER OG BORGERE I KLIMATILPASNING

Inddragelse af interessenter og borgere øger relevansen, effektiviteten og troværdigheden af klimatilpasningsplaner, opbygger tillid og støtter et kollektivt mandat til at gennemføre tilpasningsforanstaltninger. Det sker ved at inddrage lokale indsigter og bekymringer, supplere top-down-tilgange, fremme fælles ejerskab og tydeliggøre fælles mål.

Denne Gør det selv-manual er udviklet af **EU's Mission Implementation Platform for Adaptation to Climate Change (MIP4Adapt)** til regionale og lokale myndigheder fremhæver fire afgørende handlinger at engagere interessenter og borgere i klimatilpasning.

- **Kommunikere:** at give tydelig og tilgængelig information
- **Inddrage** interessenter og lokalsamfund
- **Forbinde** interessenter og borgere for at understøtte samarbejde og
- **Muliggøre** kollektiv og individuel handling.

Figur 1. Trin i det regionale tilpasningsstøtteværktøj (RAST). Kilde: [Mission Portal](#).

Manualen tilbyder praktiske måder at engagere sig med interessenter og borgere og fremme deres aktive deltagelse i alle planlægnings- og handlingselementer for klimatilpasning. Den guider dig gennem relevante deltagelsesaktiviteter og fremhæver værktøjer, god praksis og eksempler på involvering af interessenter og borgere i alle trin i cyklussen for klimatilpasningsplanlægning, som beskrevet i [Regional Adaptation Support Tool \(RAST\)](#) (figur 1).

Generelle deltagelsesaktiviteter (såsom workshops, fokusgrupper og borgermøder) og tilhørende værktøjer til at engagere interessenter og borgere kan bruges i forskellige sammenhænge, ikke kun til planlægning og handling i forbindelse med klimatilpasning, for at skabe et solidt grundlag for engagement. Du kan bruge disse deltagelsesaktiviteter og -værktøjer til at indsamle forskellige perspektiver, forstå bekymringer, fremme dialog, aktiv deltagelse og opbygge konsensus. Selvom de måske ikke altid fanger alle synspunkter, kan disse initiativer være effektive og danne grundlag for udvikling og implementering af mere innovative inddragelsesaktiviteter og tilhørende værktøjer til at engagere interessenter og borgere.

HVAD ER NYT...

Den oprindelige 'DIY Manual on Stakeholder and Citizen Engagement in Climate Adaptation' skitserede de generelle deltagelsesaktiviteter og tilhørende værktøjer. Denne opdaterede version indeholder feedback fra brugere af den første udgave og introducerer nye værktøjer og vejledning for at forbedre den praktiske anvendelse. Vi har finpudset metoderne til at inddrage forskellige typer interessenter, herunder fra den private og tredje sektor, hvilket sikrer en bredere anvendelighed. Vi har også udarbejdet tematiske foldere med fokus på deltagelsesaktiviteter og relaterede værktøjer til at lette beslutningstagningen i hele tilpasningsplanlægningscyklussen. Disse foldere omhandler:

- **Kreativt engagement** at udnytte kreativitet til klimatilpasning, der fremmer modstandsdygtighed. Kreative deltagelsesaktiviteter og tilhørende værktøjer kan hjælpe med at indfange en bredere vifte af perspektiver ved at give folk mulighed for at føle sig frie til at udtrykke sig og bidrage på forskellige, kunstneriske og originale måder. Kreativt engagement fremmer følelsesmæssige forbindelser, vidensdeling, opbygning af fællesskaber, inspirerende handlinger og påvirkning af klimapolitikker.

- **Inddragelse af den private sektor**, især i identifikation og implementering af klimatilpasningstiltag og innovative løsninger. Den private sektor har ressourcer, ekspertise og innovationsevne til at bidrage væsentligt til klimaindsatsen. Ved at involvere virksomheder i udvikling og implementering af klimastrategier udnyttes potentialet til at fremme bæredygtig praksis, der understøtter klimatilpasning. Samarbejde mellem den offentlige og den private sektor kan føre til udvikling af effektive, innovative løsninger, der adresserer klimasårbarheder og -risici og forbedrer tilpasningen ud fra miljømæssige, sociale og økonomiske perspektiver.
- **Støtte til sårbare grupper at sikre**, at klimaindsatsen er inkluderende. De, der kan blive mest påvirket af klimaforandringerne, har ofte brug for målrettede indsatser for at tilpasse sig de ændrede forhold og opbygge deres modstandskraft. Initiativer kan fokusere på at give adgang til ressourcer, gensidig læring og støttesystemer, der gør det muligt for sårbare grupper at deltage i planlægning og implementering af klimatilpasning. At styrke disse grupper kræver, at de aktivt inddrages i at identificere og prioritere deres unikke sårbarheder og kapacitetsmangler i forbindelse med tilpasning til klimarelaterede farer. Det indebærer, at gruppemedlemmerne identificerer, prioriterer og implementerer klimatilpasningstiltag, der imødekommer deres behov.

Ved at **tage udgangspunkt i hele samfundet** og aktivt inddrage alle typer interessenter og borgere kan du sikre, at ingen lades i stikken, fremme social retfærdighed og øge effektiviteten af klimatilpasning for at reducere sårbarheder og risici og øge modstandskraften.

For at bruge manualen effektivt skal du starte med at gennemgå trin 1 i RAST, som er afgørende for at udvikle din inddragelses- og kommunikationsstrategi. Dette grundlæggende trin vil hjælpe dig med at engagere interessenter og borgere i hele klimatilpasningsplanlægningsprocessen.

Når du går videre, skal du navigere i manualen efter dine specifikke behov. Brug manualen som en fleksibel, omfattende ressource, og vælg de dele, der bedst tjener dine mål. Hvert afsnit svarer til et forskelligt trin i planlægningscyklussen og kan tilgås uafhængigt af hinanden.

Her kan du se, hvordan du får mest muligt ud af hvert afsnit:

- **Tematiske flyers:** Begynd med disse for at få et hurtigt overblik over eksempler på værktøjer.
- **RAST-trin-tabeller:** Brug disse tabeller til at finde detaljerede værktøjsbeskrivelser.

I manualen kan du finde direkte links til yderligere oplysninger om hvert værktøj med eksempler på anvendelse og bedste praksis. Alle værktøjerne fra den tidligere versioner med, og der er kommet flere til omkring hvordan man engagerer forskellige typer af interessenter.

Manualen følger RAST-cyklussen og præsenterer for hvert skridt en række specifikke deltagelsesaktiviteter og tilhørende værktøjer, god praksis og erfaringer med at inddrage interessenter og borgere i hvert trin af klimatilpasningsplanlægningscyklussen.

Valget af deltagelsesaktiviteter og tilhørende værktøjer til at engagere interessenter og borgere i planlægning og handling i forbindelse med klimatilpasning afhænger af målene for hvert trin og dine overordnede mål. De kan omfatte udveksling af information, fælles analyse, fremme af gensidig læring, muliggøre kollektiv beslutningstagning og inddragelse af specifikke aktører. Afhængigt af den interne viden og kapacitet kan det være værd at hyre en konsulent til at hjælpe dig med effektivt at engagere interessenter fra den offentlige, private og tredje sektor samt borgere og implementere deltagelsesaktiviteter og tilhørende værktøjer.

Bemærk, at uanset hvor langt du er kommet i din tilpasningscyklus, er det vigtigt at læse trin 1, som handler om at udvikle en inddragelses- og kommunikationsstrategi. Du kan forfine og tilpasse din inddragelses- og kommunikationsstrategi, efterhånden som du kommer igennem trinene i klimatilpasningsplanlægningscyklussen.

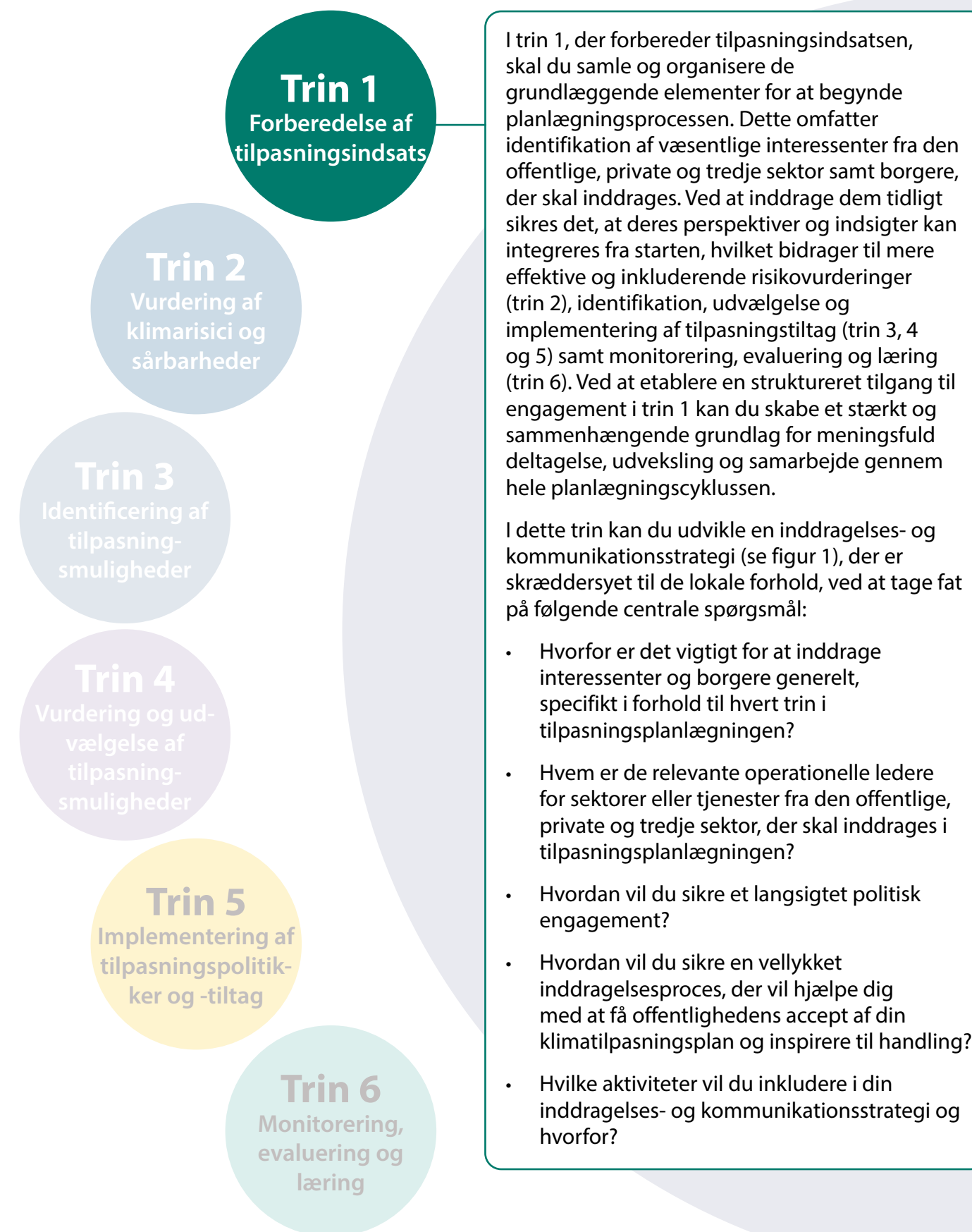
TRIN 1: FORBEREDELSE AF TILPASNINGSINDSATS

Sådan læser du dette afsnit:

Begynd med at gennemgå dine mål for inddragelse af interessenter og borgere på trin 1 i RAST-cyklussen for at forstå grundene til at gøre det. Dette afsnit forklarer vigtigheden af tidlig inddragelse af interessenter og borgere. Udforsk de praktiske eksempler på udvikling af en inddragelses- og kommunikationsstrategi. Det vil danne grundlag for mere effektive risikovurderinger og politikudvikling i senere trin.

Målsætninger for dette afsnit:

- Oversigt over det første trin i RAST-cyklussen: Forberedelse af grundlaget for klimatilpasningscyklussen.
- Fokuserer på tidlig inddragelse af interessenter fra den offentlige, private og tredje sektor og borgere i processen.
- Fremhæve vigtigheden af deltagende aktiviteter for at fremme samarbejde.
- Give praktiske eksempler på udvikling af en inddragelsesstrategi, der sikrer inkluderende og effektiv tilpasningsplanlægning.

Til at begynde med kan du foretage en kortlægning af interessenter og en netværksanalyse. **RESIN-guiden** foreslår f.eks:

- Identificere interessenter fra den offentlige, private og tredje sektor gennem en kortlægning af interessenter
- Kategorisering af interessenter ved hjælp af en **indflydelses- og interessematrix** for at vurdere deres niveau af relevans i klimatilpasningsindsatsen og skelne mellem:
 - Nøgleaktører (stor indflydelse, stor interesse): Afgørende interessenter, som bør være aktivt involveret i beslutningstagning
 - Nøgleforsvarere (høj indflydelse, lav interesse): Magtfulde, men mindre engagerede aktører, som skal holdes tilfredse for at forhindre modstand
 - Stærke støtter (lav indflydelse, høj interesse): Engagerede interessenter, som på trods af manglende beslutningskompetence kan give støtte
 - Andre aktører (lav indflydelse, lav interesse): Mindre relevant i starten, men bør monitoreres for potentielle ændringer i indflydelse eller interesse
- Analyser interessentrelationer (se de **indledende retningslinjer for social netværksanalyse**).

Du kan også bruge en RACI-matrix til at afklare, hvem der skal være:

- **Responsible**, dvs. dem, der forvalter sektorer, systemer eller aktiver i tilpasningens planlægningsproces
- **Accountable**, dvs. dem, der træffer vigtige beslutninger og fører tilsyn med processen
- **Consulted**, dvs. inklusive eksperter og rådgivere, der kan give kritisk input
- **Informed**, dvs. inklusive dem, der påvirkes af klimaforandringer, og dem, der kan drage fordel af tilpasningstiltag.

Tilsammen kan indflydelses- og interessematrixen og RACI-matrixen hjælpe med at udvikle en inkluderende, velkoordineret inddragelses- og kommunikationsstrategi, der identificerer, hvem der skal inddrages og hvordan på hvert trin i tilpasningsprocessen.

Effektiv **kommunikation** og inddragelse skal sikre, at centrale budskaber formidles tydeligt til målgrupperne ved hjælp af de mest hensigtsmæssige metoder, herunder deltagelsesaktiviteter. Budskaberne skal skræddersys, så de passer til modtagernes karakteristika, prioriteter og bekymringer, uanset om det gælder beslutningstagere, praktikere, eksperter eller den brede offentlighed. Brug af tydeligt, relevant og engagerende indhold, overbevisende historier, tilgængeligt sprog og visuelle elementer hjælper med at fremme forståelse, samarbejde, involvering og støtte til tilpasningstiltag.

Hvis I er en større regional eller lokal myndighed med den nødvendige kapacitet og de nødvendige ressourcer, kan du overveje at udvikle et **praksisfællesskab** (se **drejebog for praksisfællesskaber**) med relevante interessenter fra hele den offentlige, private og tredje sektor og/eller en borgersamling, der skal inddrages i alle efterfølgende trin (se tabel 1). Det er dog værd at sikre, at et praksisfællesskab eller en borgersamling kan opretholdes i det lange løb, før I forpligter jer til at etablere dem.

Tabel 1 giver en oversigt over en lang række inddragelsesaktiviteter, tilhørende værktøjer og god praksis, som du kan finde nyttige.

For at fortsætte med at opbygge regionale og lokale myndigheders gensidige forståelse af, hvordan man bedst engagerer interessenter og borgere i klimatilpasning, bedes du benytte lejligheden til at fremvise jeres indsats ved at levere **tilpasningshistorier** til **missionsportalen** og ved at bidrage til **EU's tilpasningsmissions praksisfællesskab**. Fællesskabet afholder seminarer og muliggør samarbejde mellem alle dem, der bidrager til gennemførelsen af klimamissionen i hele Europa. Derudover kan det også være nyttigt at deltage i praksisfællesskabet som giver mulighed for at udveksle erfaringer, forbedre deltagelsesprocesser og styrke interessenternes engagement i tilpasningspolitikker. Dette initiativ, der ledes af **Europa-Kommissionens Fælles Forskningscenter (CC-DEMOS)**, tilbyder uddannelse, forskningssamarbejde og en platform til deling af bedste praksis inden for deltagelsesdemokrati og deliberativt demokrati.

Tabel 1. Anbefalede deltagelsesaktiviteter til inddragelse af interessenter og borgere på trin 1: Forberedelse af tilpasningsindsatsen.

Deltagelsesaktivitet	Målgruppe	Hvorfor bruge denne aktivitet i trin 1?	Overvejelser	Eksempler på nyttige værktøjer, god praksis og erfaringer
Kortlægning og analyse af interessenter	Interessenter	Fælles analyse til identifikation og kategorisering af interessenter. Det er essentielt for at opbygge et evidensgrundlag, politisk opbakning, etablere styringsstrukturer og identificere og analysere interessenter og roller.	Nøjagtig identifikation og engagement Potentiell bias i kategoriseringen	Nyttige værktøjer RESIN -metodologi og vejledning til kortlægning af interessenter; kategorisering og prioritering af interessenter ved hjælp social netværksanalyse ; tildeling af roller og ansvar ved hjælp af RACI-matrixen . God praksis og erfaringer Netværk af interessenter i Rogaland County Council ; hvordan man engagerer innovatørers økosystem med en innovativ tilgang i Blekinge Region ; en køreplan for nøgleinteressenter i Andalusien .
Praksisfællesskaber	Interessenter; borgere	Inddrag og konsultation i forbindelse med beslutninger om planlægning af klimatilpasning. Hjælper med gensidig forståelse, opbygning af evidensgrundlag og etablering af styringsstrukturer gennem gensidig læring og samarbejde.	Behov for strategi for vedvarende engagement	Nyttige værktøjer EU-JRC's Community of Practice Playbook ; Specifik artikel om praksisfællesskaber og klimaforandringer . God praksis og erfaringer Regional COP i Centre-Val de Loire for at omsætte miljøambitioner til konkrete handlinger; EU-projektet Digital Water City med et praksisfællesskab, der fokuserer på at håndtere klimaændringsudfordringer for vandsektoren og nye teknologier.
Klimasamling	Borgere	Sikring af vellykket deltagelse. Afgørende for at skabe et sikkert rum for debat og deliberation, politisk støtte, ejerskab til emnet og øget bevidsthed om tilpasningsplaner.	Høje organisatoriske og logistiske krav	Nyttige værktøjer Værktøjskasse til klimasamling og Living Lab fra EU-projektet CLIMAS ; ressourcer om klimasamling i KNOCA (Knowledge Network on Climate Assemblies). God praksis og erfaringer Inspirerende erfaringer i Westminster , Skotland , Krakow , Catalonien , Milano , Cambridge og Zagreb .
Historiefortælling	Borgere	Formidling af klimapåvirkninger gennem fortællinger. Effektivt til at kommunikere tilpasning, øge bevidstheden og gensidig læring.	Effekten afhænger af den narrative kvalitet	Nyttige værktøjer ParCos project ; Climate story map of Ambrogio and Gaiacclimate . God praksis og erfaringer Erfaringer med historiefortælling i Nantes Metropole ; værktøjet Climate Story fra regionen Auvergne-Rhône-Alpes Énergie Environnement (AURA-EE).
Klimavandring	Borgere	Engagere borgerne gennem interaktive oplevelser. Det gør det lettere at skabe opmærksomhed og gensidig læring om tilpasning på en engagerende måde.	Vejrafhængig, engagerer muligvis ikke alle målgrupper	Nyttige værktøjer Climate City Walk of the Climate Pact; Climate Walk og Wanderers of Changing Worldsprojektet . God praksis og erfaringer Klimavandringen i Graz by .
Klima-festival	Borgere	Informationsudveksling og gensidig læring ved at engagere borgerne gennem kunstbegivenheder, shows og interaktive udstillinger. Nyttigt til at skabe opmærksomhed, politisk støtte og engagere et bredt og stort publikum.	Høj organisatorisk indsats	God praksis og erfaringer Klimafestivaler i Galway og Edinburgh ; klimatjenester og innovationsfestival Climateeurope2 festival i Venedig ; Climax Festival i Bordeaux .
Træning af virksomheders modstandsdygtighed	Interessenter	Programmer eller aktiviteter, der opbygger virksomheders kapacitet til at vurdere sårbarheder og udvikle tilpasningsstrategier.	Styrker med viden og værktøjer. Kræver vedvarende engagement og ressourcer.	God praksis og erfaringer Skotland med workshops for små virksomheder, der er ramt af kysterosion .

VIGTIGE PUNKTER AT OVERVEJE, NÅR DU UDVIKLER DIN INDDRAGELSES- OG KOMMUNIKATIONSSTRATEGI

FASTLÆG DINE FORMÅL OG MÅL FOR SUCCES

- Identificer specifikke formål med at engagere og kommunikere med interessenter og borgere, som det er relevant for hvert trin i RAST.
- Find ud af, hvordan du vil måle succes af inddragelses- og kommunikationsaktiviteter.

IDENTIFICER, HVEM DER SKAL INVOLVERES OG PÅ HVILKE TRIN

- Brug en indflydelses- og interessematrix sammen med en RACI-matrix til at identificere de vigtigste interessenter og borgere, som du skal engagere dig i eller kommunikere med. Det vil hjælpe med at sikre et langsigtet politisk engagement og etablere en effektiv styring af din tilpasningsplanlægning og -implementering. Det sikrer også planens relevans, troværdighed og legitimitet. Derudover hjælper det med at identificere dem, hvis forståelse og støtte er afgørende for en vellykket implementering.
- Nogle interessenter og borgere vil være relevante for alle trin i tilpasningsplanlægningsprocessen, mens andre kun vil være relevante for specifikke trin. Når du påbegynder det næste trin, anbefales det, at du overvejer, hvilke interessenter der skal inddrages. I trin 2, 3 og 4 vil disse omfatte dem, der bidrager med input på grund af deres ansvarsområder, forpligtelser eller ekspertise inden for de sektorer, der vil blive behandlet i dine vurderinger af klimasårbarheder, risici og tilpasningsmuligheder. I trin 5, når du udvikler implementeringsplaner, vil de, der skal inddrages, omfatte organisationer og enkeltpersoner, der bidrager med input som potentielle implementeringspartnere, finansieringskilder eller bidragsydere.

FREMME BÆREDYGTIGT ENGAGEMENT

- Identificer passende deltagelsesaktiviteter og tilhørende værktøjer til at engagere interessenter i den offentlige og private sektor og borgere ved at udvikle en oversigt over deltagelsesaktiviteter for hvert trin i RAST-cyklussen (se figur 2)
- Afklar fordelene ved engagement for din regionale eller lokale myndighed, interessenter og borgere, herunder håndtering af forventninger og opbygning af en følelse af fællesskab.
- Skitsér de nødvendige ressourcer og den forventede varighed af hver inddragelsesaktivitet. Husk, at længden af inddragelsesprocessen måske skal ændres over tid.

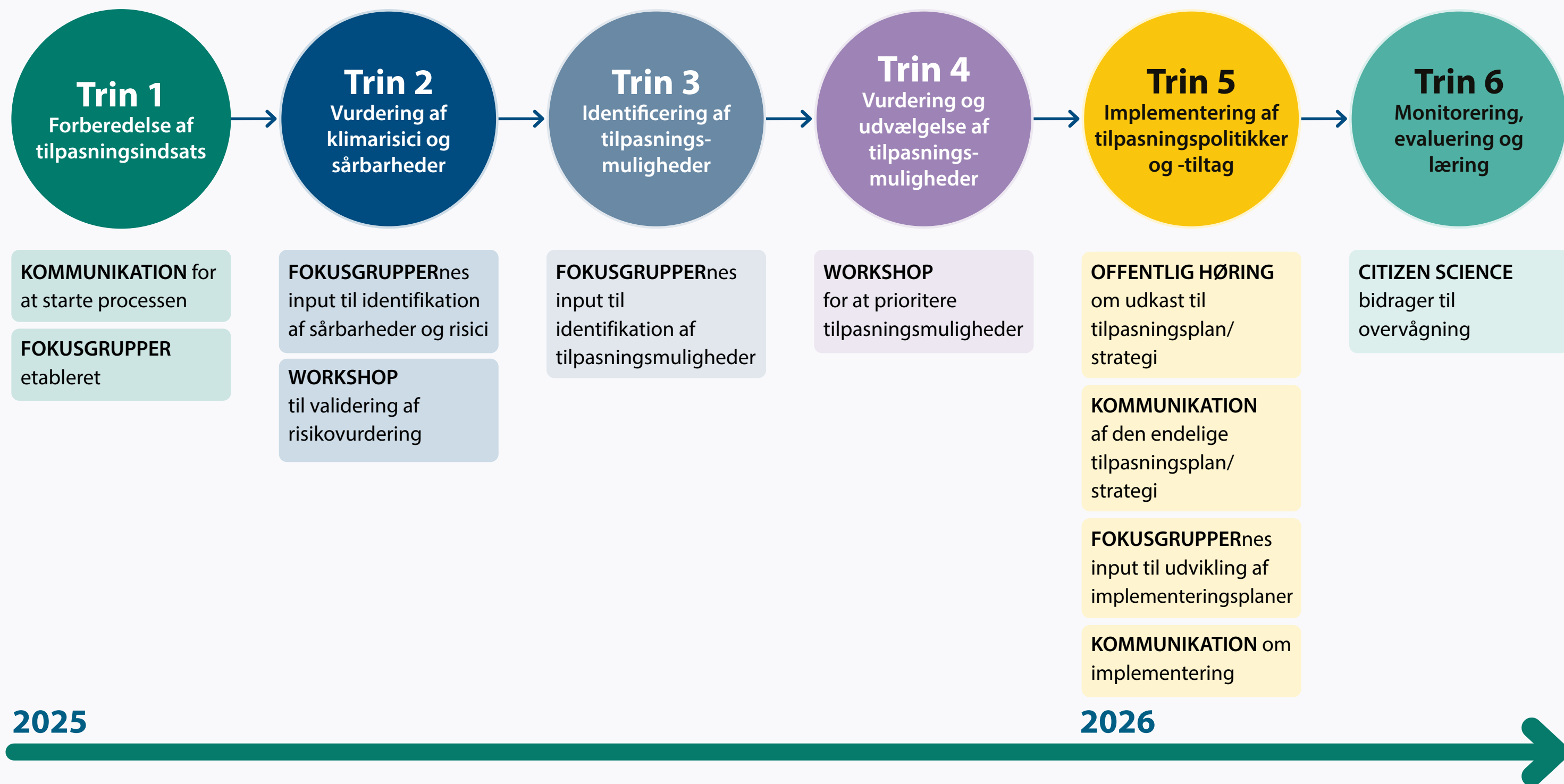
SØRG FOR EFFEKTIV KOMMUNIKATION

- Identificer centrale budskaber, målgrupper og passende kommunikationskanaler på hvert trin i RAST-cyklussen.
- Skræddersy kommunikationen, så den passer til interessenternes prioriteter, bekymringer og motivation.
- Brug tydelige, engagerende og visuelt overbevisende formater for at øge forståelsen og deltagelsen.

Torres Vedras kommunale råd for klimaindsats (CMAC) interessentmøde, marts 2024

Figur 2. Eksempel på en inddragelses- og kommunikationsstrategi, der beskriver deltagelsesaktiviteterne på forskellige RAST-trin

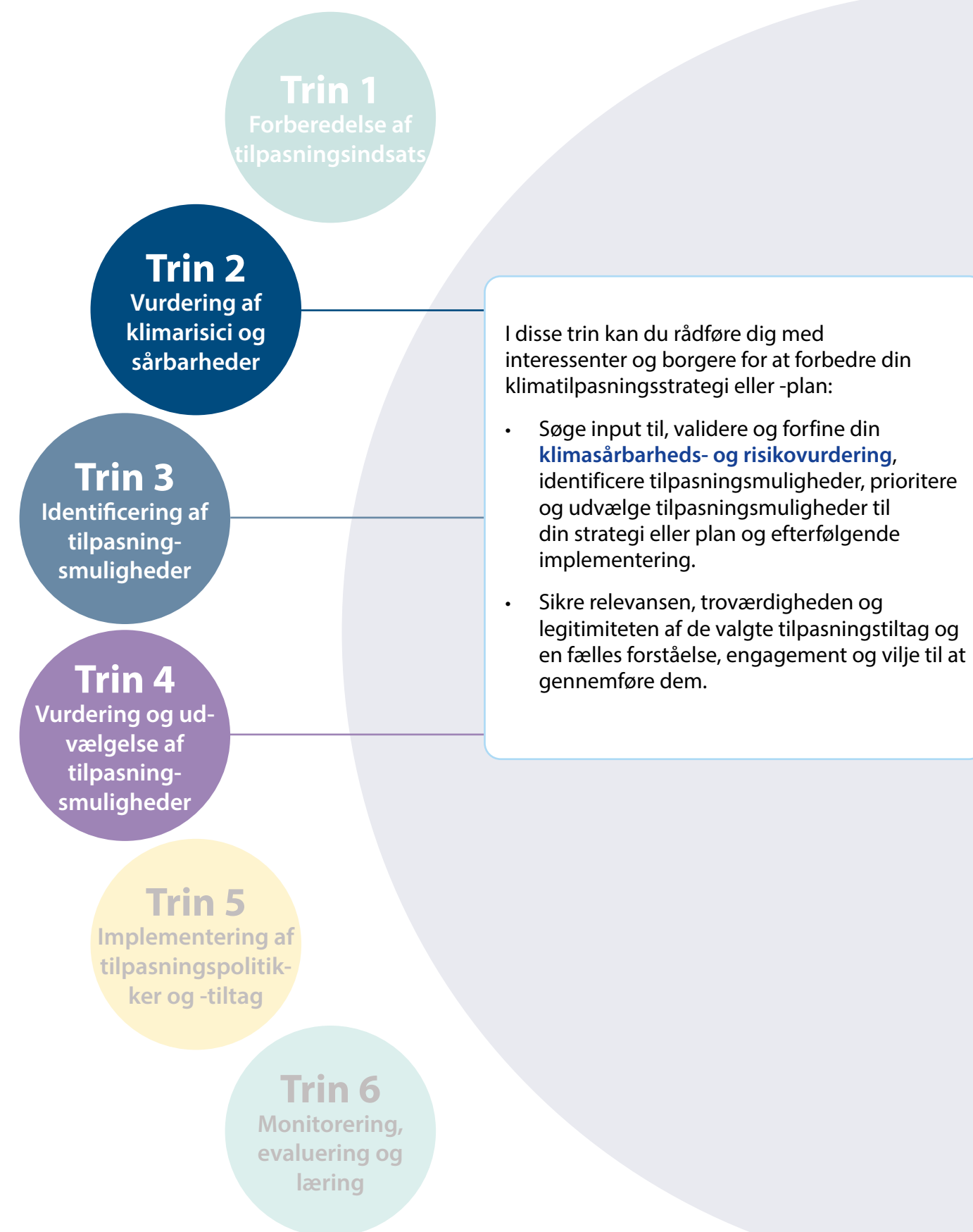
TRIN 2, 3 OG 4: VURDERING AF KLIMARISICI OG -SÅRBARHEDER OG IDENTIFIKATION, VURDERING OG UDVÆLGELSE AF TILPASNINGSMULIGHEDER

Sådan læser du dette afsnit:

Start med at gennemgå målene for at forstå fokus i dette afsnit, som forklarer, hvordan interessenter og borgere kan inddrages under trin 2, 3 og 4 i RAST-cyklussen. Disse trin giver mulighed for at sikre input til og validering af dine vurderinger af klimarisici og tilpasningsmuligheder. Afsnittet præsenterer specifikke deltagelsesaktiviteter og relaterede værktøjer, der kan bruges til at nå, forbinde og engagere interessenter og borgere.

Målsætninger for dette afsnit:

- Forklare, hvordan interessenter og borgere kan inddrages under trin 2, 3 og 4 i RAST-cyklussen.
- Fremhæve deltagelsesaktiviteter og relaterede værktøjer til at engagere sig med interessenter og borgere, herunder eksempler på god praksis.
- Understrege behovet for at styre forventningerne for at støtte beslutningstagningen og opbygge konsensus gennem disse trin for sårbare grupper.

TRIN 2, 3 OG 4:

VURDERING AF KLIMARISICI OG -SÅRBARHEDER OG IDENTIFIKATION, VURDERING OG UDVÆLGELSE AF TILPASNINGSMULIGHEDER

FOKUSGRUPPER OG WORKSHOPS

Fokusgrupper giver mulighed for at sikre input og validering vedrørende specifikke sektorer eller temaer, især fra dem, der er ansvarlige eller har specifik ekspertise fra den offentlige, private og tredje sektor. Ved efterfølgende at samle alle sådanne individuelle fokusgrupper i workshops kan man få mulighed for at identificere og udløse synergier og afvejninger på tværs af sektorer og temaer. Dette omfatter håndtering af indirekte påvirkninger, afsmittende effekter og risici for fejltilpasning.

Til vidensudveksling, social læring og samskabelse af nye idéer anbefales workshopformater som **World Café**, **Fish Bowl**, rollespilsøvelser og **Pro Action Café**. Disse metoder skaber åbne og interaktive rum for dialog og hjælper med at frembringe forskellige perspektiver og fælles forståelse. Disse metoder skaber åbne og interaktive rum for dialog og hjælper med at generere forskellige perspektiver og fælles forståelse.

BORGERUNDERSØGELSER

Du kan udvikle undersøgelser for at konsultere borgere om deres opfattelser, bekymringer og motivation i forhold til klimasårbarhed, risici og tilpasningsmuligheder. Eksempler omfatter **undersøgelsen om klimaforandringer i Valladolid ES**, **KNOWING EU-projektets undersøgelse om håndtering af klimaforandringer** og **borgerundersøgelsen i IMPETUS-projektet i syv bioklimatiske regioner i Europa**. At forstå kollektive opfattelser, bekymringer og motivationer er afgørende for en vellykket udvikling og implementering af din klimatilpasningsstrategi eller -plan. Det kan give dig værdifuld indsigt i potentielle barrierer for tilpasningstiltag og hjælpe dig med at udvikle din klimatilpasningsstrategi eller -plan i overensstemmelse med borgernes behov og forventninger og dermed øge dens relevans og deres påskønnelse deraf.

LEVENDE LABORATORIER

Et levende laboratorium er et testmiljø i det virkelige liv, hvor løsninger skabes, testes og forfines i fællesskab. Det kan muliggøre en fælles vurdering af klimarisici og tilpasningsmuligheder med dem, der er i fare, og/eller som kan få gavn af de foreslåede løsninger.

Et godt eksempel er EU-projektet **FEAST**, som bruger brugerfokuserede eksperimentelle miljøer til at engagere sårbare grupper og få deres indsigt til at adressere økonomiske og geografiske barrierer for at indføre bæredygtig kost. Der er andre, der arbejder på at vende **klimaangst** til empowerment, f.eks. projekterne **CALM-EY** og **EMBRACE** i Litauen, Italien og Grækenland, som beskæftiger sig med følelsesmæssige reaktioner på klimaforandringer og søger at fremme gensidig læring og modstandsdygtighed. Disse living labs forvandler angst til proaktivt engagement og sikrer, at der tages hensyn til følelsesmæssig trivsel, når man vurderer centrale risici og sårbarheder, fastsætter tilpasningsprioriteter og -mål og vælger passende tilpasningsmuligheder gennem kvalificeret facilitering og empowerment af lokalsamfundet.

DELTAGELSESVÆRKTØJER

Der findes et utal af velafprøvede deltagelsesværktøjer (som f.eks. **MSP-guiden**), der kan bruges af fokusgrupper eller interessentworkshops til at facilitere input og skabe fremdrift i trin 2, 3 og 4. Værktøjer som visionsdannelse, **Pentagonal Problem**, **deltagende kortlægning**, **studiekredse** og kognitiv kortlægning kan være nyttige, når man søger at etablere et fælles grundlag. Ud over disse deltagelsesværktøjer kan andre strukturerede formater som samarbejdsbaserede innovationslaboratorier give dedikerede miljøer for vigtige interessenter (herunder civilsamfundet, forskere, beslutningstagere og virksomheder) til at udvikle og afprøve løsninger i fællesskab. Disse laboratorier letter kreativ problemløsning ved at fremme tværfagligt samarbejde og iterativ eksperimentering. Andre muligheder er hackathons, som er intensive, tidsbegrænsede begivenheder, hvor forskellige teams på kort tid designer og tester innovative løsninger på specifikke udfordringer. De bringer tekniske eksperter, praktikere og beslutningstagere sammen og kan frembringe ideer og fremskynde udviklingen af praktiske tilpasningsstrategier.

Der findes også værktøjer, som kan hjælpe dig med at håndtere forventninger til roller og ambitioner, inddrage forskellige perspektiver i beslutningstagning og skabe konsensus om at handle i forbindelse med prioritering og udvælgelse af tilpasningsmuligheder, herunder **participatory multi-criteria analysis**, **open forums**, og **round-robin**. Den deltagende multikriterieanalyse gør det muligt for interessenter at være aktivt involveret i at definere evalueringskriterier, tildele relativ betydning til disse kriterier og score forskellige tilpasningsmuligheder. Gennem workshops, deliberative dialoger og interaktive øvelser kan interessenter, herunder politiske beslutningstagere, lokalsamfund, virksomheder og forskere, give udtryk for deres prioriteter og nå frem til en fælles forståelse af de mest effektive og gennemførlige tilpasningsstrategier. Dette deltagelsesværktøj er nøglen til trin 4 og sikrer, at beslutninger afspejler flere perspektiver, øger legitimiteten og øger det lokale ejerskab af de valgte tiltag.

Tabel 2 viser andre deltagelsessaktiviteter. Dine formål med at inddrage og kommunikere med interessenter og borgere i trin 2, 3 og 4 bør være styrende for dit valg af deltagelsesaktiviteter.

Setúbal kommunalbestyrelse for miljø (CME) åbningssmøde, september 2024

TRIN 2, 3 OG 4:

VURDERING AF KLIMARISICI OG -SÅRBARHEDER OG IDENTIFIKATION, VURDERING OG UDVÆLGELSE AF TILPASNINGSMULIGHEDER

Tabel 2. anbefalede deltagelsesaktiviteter til inddragelse af interessenter og borgere i trin 2, 3 og 4: Vurdering af klimarisici og sårbarheder samt identifikation, vurdering og udvælgelse af tilpasningsmuligheder

Deltagelsesaktivitet	Målgruppe	Hvorfor bruge denne aktivitet i trin 2, 3 og 4?	Overvejelser	Eksempler på nyttige værktøjer, god praksis og erfaringer
Deltagende workshop	Interessenter; borgere	Identificering af klimarisici og sårbarheder (trin 2), udforskning af tilpasningsmuligheder (trin 3) og evaluering/udvælgelse af foranstaltninger (trin 4) ved at fremme gensidig læring, aktiv lytning og specifikke inddragelsesværktøjer og faciliteringsteknikker.	Udfordringer med koordinering og facilitering	Nyttige værktøjer Skab din fremtid - Deltagende workshop for at sætte mål for klimatilpasningsindsatsen; rollespilssimulationer for beslutningstagning om klimaændringer; scenarieplanlægning; støtte tilpasningsbeslutninger gennem Playbook Version 5 af om, hvordan man organiserer en deltagende workshop, der bruges i forskellige regioner og byer i Europa. God praksis og erfaringer "Scenarier for et bæredygtigt Europa i 2050"-projektet; deltagende workshops i EU-projektet REXUS; workshop om udfordringer og muligheder for klimatilpasning på tværs af Copernicus, jordobservation og det politiske landskab; ISWEL-projektet, i scenarie-tilpasningsplanlægning.
Fokusgrupper	Borgere	Effektivt til dybdegående diskussioner om detaljeret udforskning af klimarisici (trin 2), indsamling af input om potentielle tilpasningsmuligheder (trin 3) og finpudsning af udvælgelseskriterier (trin 4).	Repræsenterer muligvis ikke samfundets bredere synspunkter	Nyttige værktøjer EIP-AGRI 46 Fokusgrupper; Fokusgruppe om 'Omstillingsplaner for modvirkning af klimaforandringer'. God praksis og erfaringer CREST-fokusgruppe om byinfrastrukturens modstandsdygtighed overfor klimaforandringer i Bordeaux.
Oplysningskampagne	Interessenter; borgere	Vigtigt for at opbygge evidensgrundlaget, øge den offentlige bevidsthed og sørge for informationsudveksling om klimarisici (trin 2). Fremme af potentielle tilpasningsmuligheder (trin 3) og sikring af interessenternes opbakning til udvalgte foranstaltninger (trin 4).	Kræver en vedvarende indsats for at bevare engagement	God praksis og erfaringer "Du styrer klimaet", en kampagne lanceret af Europa-Kommissionen; oplysningskampagnen "Holland lever med vand" (video); Zaragoza Water Saving City-programmet.
Borgerundersøgelse	Borgere	Indsamling af en bred vifte af opfattelser af klimarisici og -sårbarheder (trin 2), måling af støtte til tilpasningsmuligheder (trin 3) og informere evaluering af foranstaltninger (trin 4).	Begrænset dybde i indsigten, potentiel bias, specifikke grupper at nå	God praksis og erfaringer Undersøgelser om klimaopfattelser udført af lokale myndigheder, som f.eks. den undersøgelse, der blev lanceret af det EU-finansierede IMPETUS-projekt; Europa-Kommissionens åbne høring om EU's strategi for tilpasning til klimaforandringer; borgerundersøgelser i Dresden og Valladolid; KNOWING EU-projektets undersøgelse.
Levende laboratorier	Interessenter; borgere	Fælles evaluering i et virkeligt miljø af klimarisici og tilpasningsmuligheder (trin 2 og trin 3) og iterativ forbedring af udvalgte foranstaltninger (trin 4).	Kompleks opsætning, kræver løbende administration	God praksis og erfaringer EuCliPa foreningen for levende laboratorier om klima; levende laboratorie for klimatilpasningsprojekt; klimatilpasning i ECO-READY laboratoriet; I-CISK laboratoriet, der udvikler klimatjenester med mennesker i centrum gennem aktionsforskning i Europa og Afrikas klimahotspots.
Hackathons	Interessenter	Frembringelse af innovative tilpasningsmuligheder (trin 3) og fælles evaluering af potentielle foranstaltninger (trin 4).	Stort tidsforbrug, kræver facilitering	God praksis og erfaringer Hackathons for at udvikle climateknologiske løsninger som f.eks. windeurope hackathon, climate hackathon og hackathons for borgere og forskere; initiativet "EU Sparks for Climate" arrangerer en række online hackathons i flere lande.
Deltagende multikriterie-analyse	Interessenter	Afgørende for at forfine, evaluere og vælge tilpasningsmuligheder baseret på aftalte kriterier (trin 4) i en kollektiv beslutningsproces.	Kræver ekspertise inden for kriterier og analyse	Nyttige værktøjer BCNUEJ, deltagende beslutningsstøtte med flere kriterier (MCDA).

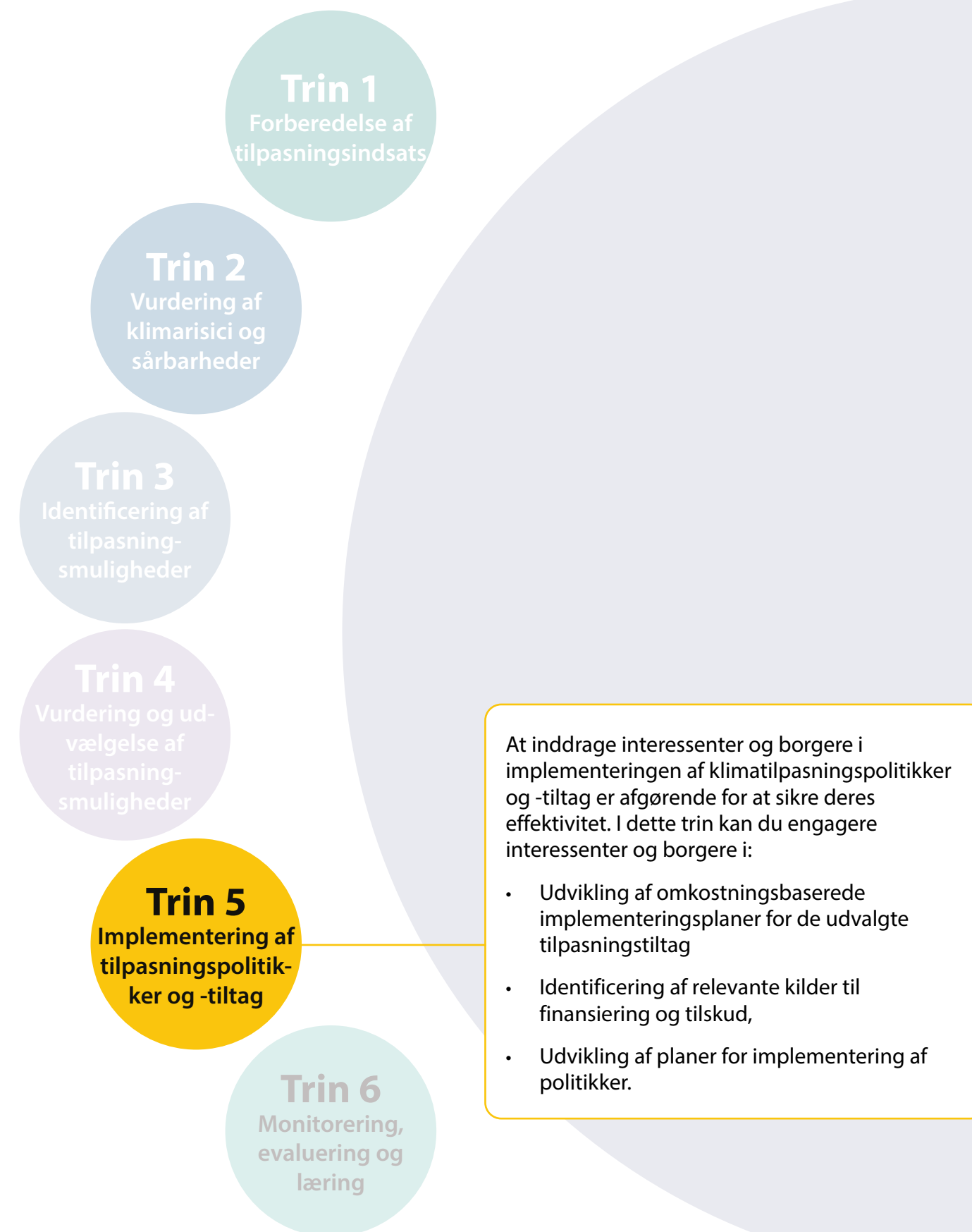
TRIN 5: IMPLEMENTERING AF TILPASNINGSPOLITIKKER OG -TILTAG

Sådan læser du dette afsnit:

Begynd med at gennemgå målene for at forstå behovet for at engagere interessenter og borgere under trin 5 i RAST, som fokuserer på implementering. Der foreslås deltagelsesaktiviteter og praktiske værktøjer til, hvordan man kan indrage og kommunikere med interessenter og borgere i udviklingen af tilpasningsstrategier, planer og omkostningsbaserede implementeringsplaner, identificering af finansieringskilder og implementering af tilpasningsforanstaltninger.

Målsætninger for dette afsnit:

- Forklare, hvordan interessenter fra den offentlige, private og tredje sektor samt borgere kan inddrages under trin 5 i RAST.
- Fremhæve deltagelsesaktiviteter for at udvikle omkostningsberegninger for implementeringsplaner, identificere finansieringskilder og involvere vigtige offentlige og private interessenter i implementeringen af politikken.
- Give værktøjer, eksempler på rammer og erfaringer med samarbejde og konsensusopbygning, deltagende budgettering og andre eksempler, der kan fremme struktureret dialog og kollektivt arbejde med henblik på vellykket tilpasning og implementering.

HANDLINGSPLANER FOR IMPLEMENTERING AF TILPASNING

Når du udvikler implementeringsplaner, er det vigtigt, at du inddrager:

- Operationelle ledere fra den offentlige, private eller tredje sektor, som vil være ansvarlige for implementeringen samt for at føre tilsyn og tage beslutninger herom.
- Ekspertes med specifik relevant viden, f.eks. om standarder, specifikationer eller god praksis
- Interessenter og borgere, der på den ene eller anden måde kan bidrage til deres implementering

Det er også vigtigt, at du informerer alle de borgere, der kan blive påvirket af eller få gavn af implementeringen af sådanne planer.

DELTAGELSESPROCESSER UDVIKLET I EU-FINANSIEREDE PROJEKTER

Handlingsplaner for implementering af tilpasning, herunder enhver nødvendig udvikling af det understøttende miljø (såsom lovgivning, regulering, politikker, strategier, planer eller incitamenter), kan være en proces, hvor forskellige deltagere diskuterer og drøfter specifikke emner for at sikre en inkluderende og struktureret dialog. Denne proces kan omfatte facilitering af informerede diskussioner, konsensusopbygning og integration af forskellige perspektiver for at sikre, at de resulterende handlinger og planer er dækkende og har bred opbakning. Du kan se eksempler på rammeværktøjer, der er udviklet af de EU-finansierede projekter **PHOENIX** og **REAL DEAL**, og inddragelsesværktøjer som **Community dialogue** for at få mere inspiration. Andre værktøjer, som f.eks. klimakampagner og Community-Based Participatory Research, er også relevante for at fremme engagement og fælles beslutningstagning.

GRØNNE DELTAGELSESBASEREDE BUDGETTER

For at udvikle omkostningsbaserede implementeringsplaner kan en fælles beslutningsproces ledsage trin 5 **med grøn deltagelsesbudgettering**. Dette blev demonstreret i **Lissabon** og **Barcelona**, hvor borgerne blev inddraget direkte i ressourceallokeringen til klimaprojekter. For at indsamle forskellige indsigter og idéer fra interessenter om relevante kilder til finansiering og tilskud til implementering af klimatilpasningspolitikker kan du bruge deltagelsesaktiviteter (såsom deltagelsesbudgettering, interessentworkshops, deliberative fora, fokusgrupper, lokalsamfundsbaseede undersøgelser eller offentlige møder). For at hjælpe dig med at forstå mulighederne for finansiering introducerer **denne guide** kilder og instrumenter som f.eks. tilskud, offentlig-private partnerskaber, crowdfunding og filantropiske fonde, som hver især forklares med fordele for en informeret beslutningstagning.

INCITAMENTER

På trin 5 kan du samarbejde med eksisterende lokale aktionsgrupper og netværk (f.eks. AdaptLocal-netværket og -initiativet fra **byrådet Cascais**, Portugal) eller opfordre til, at de dannes, hvis de ikke allerede er etableret. Når du implementerer tilpasningsforanstaltninger, kan du desuden bruge **incitamenter** som miljøpolitiske instrumenter (EPI'er) eller Nudge (se f.eks. **EU-projektet Nudge for energieffektivitet**) og også mikrotilskud kan fremme adfærdssændringer og støtte kollektive mål (se tabel 3).

Tabel 3. Anbefalede deltagelsesaktiviteter til at inddrage interessenter og borgere i trin 5: Implementering af tilpasningspolitikker og

Deltagelsesaktivitet	Målgruppe	Hvorfor bruge dette værktøj i trin 5?	Overvejelser	Eksempler på nyttige værktøjer, god praksis og erfaringer
Grøn deltagelsesbaseret budgetting	Borgere	Fælles beslutningstagning om budgetallokering ved at inddrage borgerne for at sikre, at midlerne bruges til tilpasningsforanstaltninger. Det hjælper med at prioritere tiltag baseret på lokalsamfundets behov og unikke forhold.	Kompleksitet i budgetlægning og økonomistyring	Nyttige værktøjer Participatory Budgeting Theory of Change som et værktøj til at forstå forandringer. God praksis og erfaringer Erfaringer med grønt deltagelsesbudget fra Skotland , i Lissabon , i Barcelona .
Klimafortaler kampagne	Interessenter; Borgere	Vær fortalere for at integrere tilpasningsplaner i bredere politikker, for at øge bevidstheden og sikre politisk støtte til tilpasningsforanstaltninger.	Kræver stærke kommunikationsstrategier	Nyttige værktøjer Beskrivelse af fortalerstrategier i Climate-ADAPT . God praksis og erfaringer Climate Chance Europe 2024 Wallonia Summit. Åbenhedsregister - Europa-Parlamentet.
Incitamenter	Interessenter; Borgere	Implementere incitamenter til at fremme adfærdssændringer og motivere og engagere interessenter og borgere i implementering og indføring af tilpasningsforanstaltninger.	Behov for effektiv overvågning og evaluering	Nyttige værktøjer Beskrivelsen af økonomiske incitamenter til adfærdssændring i Climate-ADAPT . FP7-finansierede WEATHER -projekt og incitamenter til transporttilpasning og deres potentielle indvirkning. Oversigt over økonomiske instrumenter i EU-projektet EPI-Water .
Offentlige møder	Interessenter; Borgere	Del information om tilpasningsplaner og indsamle kollektive input til beslutningstagning. Det sikrer gennemsigtighed og bred inddragelse af lokalsamfundet.	Potentielt lavt fremmøde, kræver god facilitering	God praksis og erfaringer Plenarmøde i Benidorms byråd om plan for tilpasning til klimaforandringer. Offentligt World Economic Forum: weforum . Forbundsbyen Bonn er i samarbejde med ICLEI vært for Daring Cities, et globalt forum , der giver byledere og beslutningstagere mulighed for at tackle klimakrisen.
Lokalsamfundsbaseret undersøgelse (CBPR)	Borgere	Inddrag borgerne i en fælles analyse af tilpasningstiltag og understøt gensidig læring med udvikling af mere velinformerede og accepterede tilpasningstiltag.	Kræver stærkt samarbejde med lokalsamfundet	Nyttige værktøjer Girona Universitets værktøjskasse med CBPR . CBPR fra Swedish International Centre for local democracy .
Lokal klima-aktionsgruppe	Borgere	Inddrag lokale klimaaktionsgrupper for at involvere lokalsamfund og fremme gensidig læring. Det støtter udviklingen og implementeringen af lokale tilpasningsstrategier.	Behov for vedvarende motivation og koordinering	Nyttige værktøjer Lokal klima-aktionsgruppe .
Offentlig-private partnerskaber (PPP'er)	Interessenter	Partnerskaber mellem regeringer, lokale myndigheder og virksomheder for at samfinansiere og implementere klimatilpasningsprojekter.	Fælles finansiering og ekspertise. Risiko for komplekse forhandlinger.	God praksis og erfaring Thames Barrier (UK) med et partnerskab for at beskytte London mod tidevandsoversvømmelser.

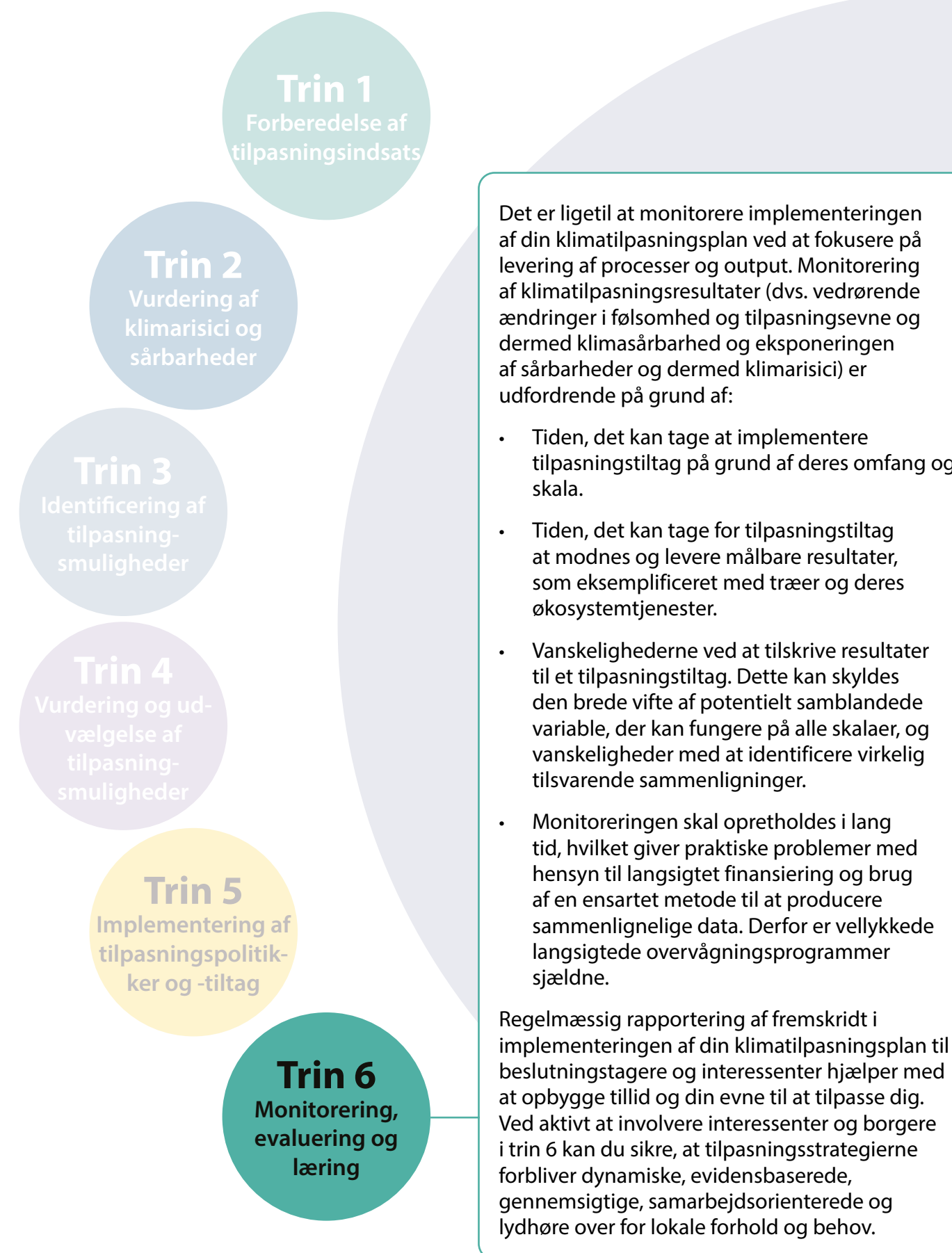
TRIN 6: MONITORERING, EVALUERING OG LÆRING

Sådan læser du dette afsnit:

Start med at gennemgå målene, som fokuserer på at inddrage interessenter og borgere under trin 6 i RAST-cyklussen, der dækker monitorering, evaluering og læring fra implementeringen af klimatilpasningsplaner. Dette afsnit indeholder værktøjer og vellykkede og effektive projekter, der kan fremme offentligt engagement og samskabelse, gensidig læring og støtte til opfølgningsindsatsen.

Målsætninger for dette afsnit:

- Forklare, hvordan interessenter fra den offentlige, private og tredje sektor samt borgere kan inddrages i trin 6 i RAST-cyklussen.
- Forstå, hvordan man monitorerer processer, output og resultater og håndterer udfordringer i forbindelse med tidslinjer og vanskeligheder ved at tilskrive resultater.
- Fremhæve værktøjer til at fremme engagement, gensidig læring og støtte til opfølgningsindsatsen.
- Give eksempler på vellykkede projekter, der viser offentlig deltagelse i vurdering af fremskridt, reduktion af sårbarheder og sikring af langsigtet engagement og datakvalitet.

INDDRAGELSE AF INTERESSETER OG BORGERE I OVERVÅGNING OG EVALUERING AF KLIMATILPASNING

At inddrage interessenter og borgere i dette trin kan hjælpe med at opbygge en fælles forståelse af tilpasningens fremskridt, fremme samarbejde, øge tilliden og tilskynde til aktiv deltagelse i forbedring og implementering af klimatilpasningsstrategier. Denne involvering sikrer, at overvågningsindsatsen er inkluderende, gennemsigtig og lydhør over for nye klimarisici.

Hvordan man engagerer interessenter og borgere i overvågning, evaluering og læring:

- Tilskynd til fælles monitorering: Offentlige myndigheder, den private sektor og civilsamfundet kan samarbejde om at spore fremskridt og måle tilpasningsresultater. Det er vigtigt at definere klare roller (hvem rapporterer hvilke data, hvor ofte osv.) for at øge ansvarligheden.
- Facilitér datadeling og læringsnetværk: Det kan du gøre ved at etablere processer og platforme til deling af indsigt, god praksis og erfaringer mellem forskellige sektorer og lokalsamfund for at styrke klimarobustheden.
- Brug deltagende evalueringsmetoder: Interessenter og borgere kan inddrages i evalueringen af effektiviteten gennem strukturerede feedbacksessioner, deltagelsesbaserede vurderinger eller historiefortællende tilgange, der indfanger kvalitative indsigter.

BORGERVIDENSKAB

Borgervidenskab - eller Citizen science - er en vigtig tilgang i trin 6 for at engagere offentligheden i at spore klimarelaterede variable (også relevant i trin 2), bidrage med data i realtid og styrke samarbejdet mellem myndigheder og lokalsamfund. Inddragelse af borgere fremmer gensidig læring, fælles analyse og forstærker offentlighedens bevidsthed om klimarisici og effektiviteten af implementerede løsninger.

Hvordan man engagerer borgere i overvågning af klimatilpasning:

- Definér meningsfulde deltagelsesroller, og giv klare retningslinjer for, hvordan borgerne kan bidrage (f.eks. spore temperaturer, rapportere oversvømmelsesniveauer, identificere klimapåvirkninger på biodiversitet).
- Sikre datakvalitet og overensstemmelse med citizen science-metoden med træningssessioner, tilgængelige værktøjer og valideringsmekanismer, der hjælper med at opretholde pålidelige bidrag.
- Fasthold engagementet over tid ved at bruge mekanismer til at dele resultater og få feedback på, hvordan borgerdata informerer politikker og forbedrer langsigtet deltagelse.

Eksempler på borgervidenskabelige initiativer omfatter **ScienceUs project**, EU **NEWSERA** laboratorier for samskabelses, projektet **Hackair** om luftkvalitet, **EU-projektet AGORA** og dets anvendelse af borgervidenskab og **European Citizen Science Association (ECSA)**, som stiller ressourcer til rådighed og fremviser deltagelsesbaserede monitoreringsprojekter.

DEN PRIVATE SEKTORS ENGAGEMENT I MONITORERING OG EVALUERING

Virksomheder spiller en nøglerolle i at spore klimarisici, vurdere effekten af tilpasningstiltag og integrere modstandsdygtighed i deres drift. Ved at inddrage den private sektor i dette trin kan man fremme innovation, skabe investeringsmuligheder og styrke det offentlig-private samarbejde.

Hvordan man engagerer virksomheder i monitorering, evaluering og læring:

- Undersøgelser og feedback-mekanismer: Lokale myndigheder, brancheforeninger eller initiativer med flere interessenter kan i fællesskab udforme undersøgelser til at vurdere den private sektors tilpasningsforanstaltninger, identificere mangler og spore fremskridt over tid. Østrig har f.eks. brugt **undersøgelser** til at evaluere indsatsen for at reducere oversvømmelsesrisikoen og har fået indsigt i den private sektors bidrag og områder, der kan forbedres.

- Fælles udvikling af overvågningsdashboards: Digitale platforme med flere interessenter kan designes i samarbejde for at visualisere klimarisici, tilpasningsfremskridt og sektorspecifikke sårbarheder. I Italien har myndigheder for flodbassiner udviklet **dashboards** for oversvømmelsesrisici, der engagerer forsikringsselskaber, udviklere og politikere i proaktiv risikostyring.
- Tilskyndelse til adaptive forretningsstrategier: Virksomheder kan deltage i peer-learning-grupper, sektordialoger eller innovationslaboratorier for at forfine tilpasningsstrategier baseret på nye risici og fælles erfaringer.

■ Publications Office
of the European Union

Mere information:

Tilpasning til klimaændringer - Europa-Kommissionen (europa.eu)

EU's mission om tilpasning til klimaændringsportalen (europa.eu)

Missionsplatform <https://futurium.ec.europa.eu/en/eu-mission-adaptation-community/>

#EUmissions

#HorizonEU

#MissionClimateAdaptation